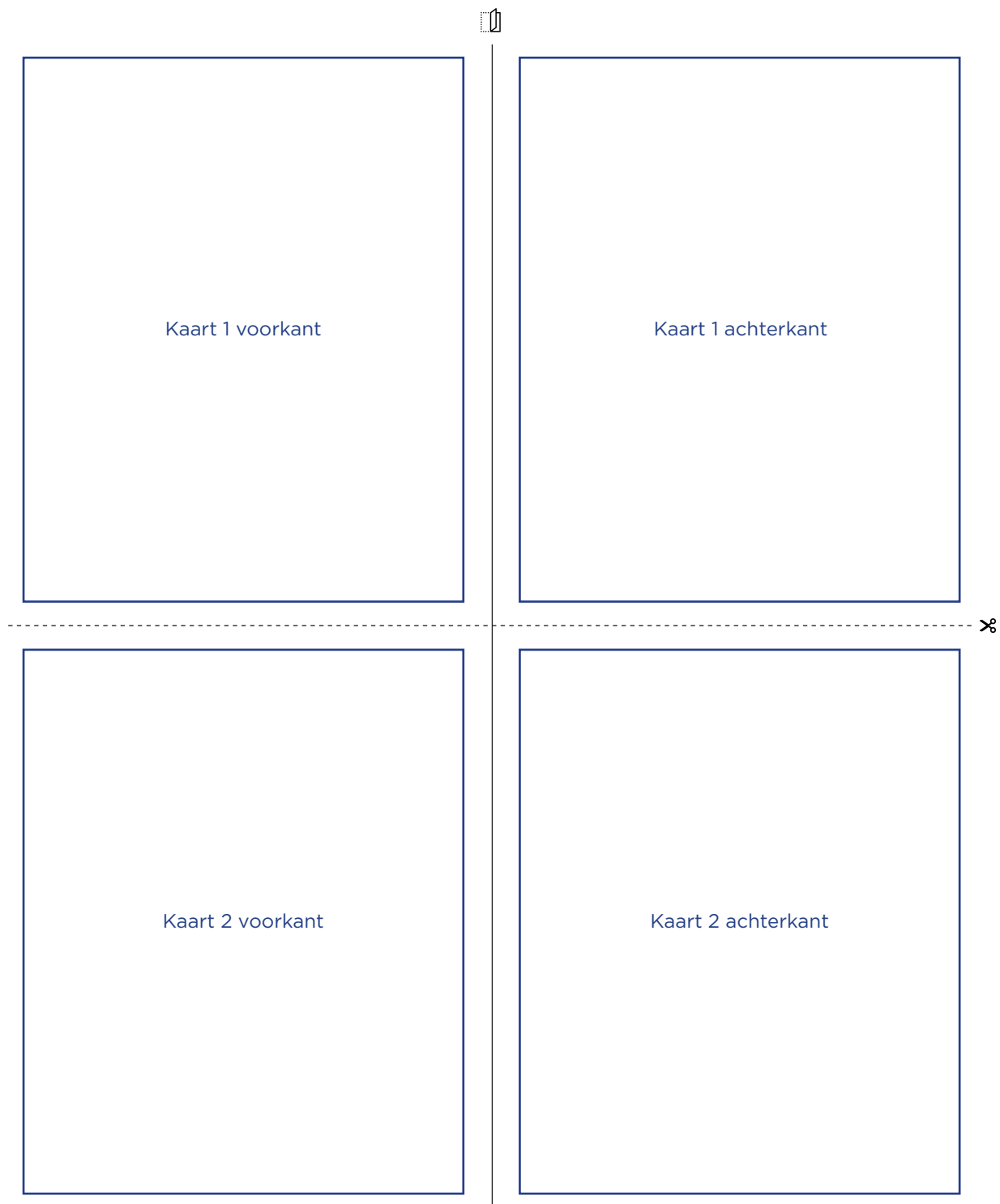

/ Instructie bij het printen van de kaartenset

1. Druk de kaarten enkelzijdig af op A4.
2. Op één A4 staan steeds de voor- en achterkant van twee kaarten: voorkant links en achterkant rechts. Knip de twee kaarten los over de horizontale lijn.
3. Vouw het vel dubbel over de verticale lijn en lijm vast.
4. Doe dit bij alle kaarten en je set is klaar voor gebruik.

/ Welkom

De Praktijkroute havo-Educatie (120 SLU) is ontwikkeld voor havisten. In de praktijkroute krijgen havisten in de bovenbouw (klas 4 en klas 5) de gelegenheid om zich te oriënteren op het beroep van leraar en het werkveld educatie.

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

Leerlingen doen praktijkervaring op door bijvoorbeeld zelf eens in de huid te kruipen van de groepsleerkracht, (sport)trainer, educatief uitgever of schoolleider. Ze gaan buiten het eigen leslokaal op onderzoek, zelf actief aan de slag op bijvoorbeeld een school, in een museum of bij de scouting en combineren dat met kennis op het gebied van onder meer didactiek en pedagogiek.

Alle opgedane vakinhoudelijke kennis en ervaringen helpen leerlingen om te reflecteren op hun interesses, kwaliteiten, talenten. Dit geeft ook richting bij de studiekeuze naar het hbo.

De Praktijkroute havo-Educatie biedt leerlingen bovendien ruimte om meer generieke vaardigheden te ontwikkelen, die bij alle vervolgstudies gewenst en betekenisvol zijn. Denk bijvoorbeeld aan communicatieve vaardigheden, samenwerken, presenteren, onderzoeken en analyseren.

/ pilot 23/24 – 24/25

/ Speltips

AAN DE SLAG MET DE
PRAKTIJKROUTE HAVO-EDUCATIE

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

/ Hoe kan je deze kaartjes inzetten?

- De kaartjes kan je gebruiken om binnen je ontwikkelteam in gesprek te gaan over het CEP en de inhoud van het onderwijsprogramma. Analyseren: Maak verschillende stapeltjes en je ziet in één oogopslag wat je wel, niet of te weinig hebt uitgewerkt. Wat betekent dit voor de lessen, praktijkopdrachten en portfolio's? Maak vervolgens afspraken hoe je verder gaat en wie welke ontwikkeltaak op zich neemt.
- De kaartjes kan je gebruiken om in gesprek te gaan met externe samenwerkingspartners. Zo krijgen ze een beter beeld van de praktijkroute en kan er samen worden nagedacht over mogelijke praktijkopdrachten.
- De kaartjes kan je gebruiken om met je havo-E leerlingen in gesprek te gaan en te reflecteren op zichzelf en het CEP. Denk hierbij aan vragen als: Welke onderdelen uit het programma spreken hen aan? Zijn er onderdelen die ze zouden willen toevoegen of juist aanscherpen? Welke nieuwe kennis, vaardigheden, ervaringen uit het CEP ontbreken er voor hen nog in het onderwijs programma? Hoe doet je onderwijsprogramma recht aan het CEP en aan de individuele leerwens van de havist?

/ pilot 23/24 – 24/25

/ Handreikers

AAN DE SLAG MET DE
PRAKTIJKROUTE HAVO-EDUCATIE

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

/ Van concept- examenprogramma naar onderwijsprogramma

- Op deze kaartjes staat de inhoud van het concept-examenprogramma (CEP) voor de Praktijkroute havo-Educatie en kan ingezet worden door pilotscholen in de schooljaren 2023/2024 – 2024/2025.
- Op de voorzijde van de kaartjes tref je het overzicht van de verschillende domeinen met subdomeinen uit het CEP. Op de achterkant staat de desbetreffende eindterm en bijbehorende uitwerking ('het gaat hierbij om'). Eindterm en uitwerking vormen samen het wettelijk kader van dit concept-examenprogramma.

/ pilot 23/24 – 24/25

/ A. Praktijkgerichte vaardigheden

A1. Communiceren

- A2. Informatievaardigheden
- A3. Digitale geletterdheid
- A4. Verantwoordelijkheid tonen
- A5. Samenwerken
- A6. Analytisch en kritisch denken
- A7. Creatief denken en handelen

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

/ Subdomein A1 Communiceren

De kandidaat communiceert doelgericht en begrijpelijk om contact met anderen te leggen, informatie uit te wisselen en gedachten, gevoelens en ervaringen uit te drukken.

Het gaat hierbij om:

- verbale communicatie: gebruik van passend taalgebruik en schriftelijke taalvaardigheid;
- non-verbale communicatie: afstemmen op de ander en inzicht krijgen in impact eigen non-verbale gedrag.

/ pilot 23/24 – 24/25

/ A. Praktijkgerichte vaardigheden

- A1. Communiceren
- A2. Informatievaardigheden**
- A3. Digitale geletterdheid
- A4. Verantwoordelijkheid tonen
- A5. Samenwerken
- A6. Analytisch en kritisch denken
- A7. Creatief denken en handelen

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

/ Subdomein A2 Informatievaardigheden

De kandidaat verwerft, verwerkt en deelt informatie op een zorgvuldige wijze.

Het gaat hierbij om:

- gebruiken van passende zoekstrategieën;
- het wegen van de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van informatiebronnen;
- verwijzen naar bronnen;
- informatie passend maken voor de doelgroep en het medium;
- rekeninghouden met de algemene privacywetgeving.

/ pilot 23/24 – 24/25

/ A. Praktijkgerichte vaardigheden

- A1. Communiceren
- A2. Informatievaardigheden
- A3. Digitale geletterdheid**
- A4. Verantwoordelijkheid tonen
- A5. Samenwerken
- A6. Analytisch en kritisch denken
- A7. Creatief denken en handelen

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

/ Subdomein A3 Digitale geletterdheid

De kandidaat kiest digitale tools en applicaties en gebruikt deze veilig en verantwoord voor verschillende doelgroepen.

Het gaat hierbij om:

- gebruiken van gangbare applicaties binnen het educatieve werkveld;
- benoemen van kansen en bedreigingen van de verschillende applicaties;
- bewust zijn van eigen digitale footprint.

/ pilot 23/24 – 24/25

/ A. Praktijkgerichte vaardigheden

- A1. Communiceren
- A2. Informatievaardigheden
- A3. Digitale geletterdheid
- A4. Verantwoordelijkheid tonen**
- A5. Samenwerken
- A6. Analytisch en kritisch denken
- A7. Creatief denken en handelen

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

/ Subdomein A4 Verantwoordelijkheid tonen

De kandidaat kan een praktijksituatie inschatten en daarbij verantwoordelijk handelen voor de ander en voor zichzelf.

Het gaat hierbij om:

- proactief handelen en initiatief nemen;
- tonen van actiebereidheid;
- oplossingen durven bedenken, uitvoeren en terugkoppelen.

/ pilot 23/24 – 24/25

/ A. Praktijkgerichte vaardigheden

- A1. Communiceren
- A2. Informatievaardigheden
- A3. Digitale geletterdheid
- A4. Verantwoordelijkheid tonen
- A5. Samenwerken**
- A6. Analytisch en kritisch denken
- A7. Creatief denken en handelen

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

/ Subdomein A5 Samenwerken

De kandidaat werkt samen met anderen aan het realiseren van een doel en houdt rekening met zowel proces als opbrengst.

Het gaat hierbij om:

- respectvol en verantwoordelijk met mensen omgaan;
- feedback geven en ontvangen;
- samenwerking organiseren.

/ pilot 23/24 – 24/25

/ A. Praktijkgerichte vaardigheden

- A1. Communiceren
- A2. Informatievaardigheden
- A3. Digitale geletterdheid
- A4. Verantwoordelijkheid tonen
- A5. Samenwerken

A6. Analytisch en kritisch denken

- A7. Creatief denken en handelen

/ Subdomein A6 Analytisch en kritisch denken

De kandidaat neemt besluiten op basis van een analyse en kan deze beargumenteren en hierop reflecteren.

Het gaat hierbij om:

- vergelijken en benoemen van overeenkomsten en verschillen;
- eigen oordelen, standpunten en standpunten van anderen bevragen en ter discussie stellen;
- verschillende perspectieven innemen;
- afwegingen maken.

/ A. Praktijkgerichte vaardigheden

- A1. Communiceren
- A2. Informatievaardigheden
- A3. Digitale geletterdheid
- A4. Verantwoordelijkheid tonen
- A5. Samenwerken

A6. Analytisch en kritisch denken

- A7. Creatief denken en handelen

/ Subdomein A7 Creatief denken en handelen

De kandidaat experimenteert met materialen, middelen en technieken en komt daardoor op nieuwe ideeën.

Het gaat hierbij om:

- anticiperen op nieuwe of onverwachte situaties en gebeurtenissen;
- brainstormen;
- divergeren en convergeren.

/ B. Praktijkoriëntatie

B1. Onderzoekend leren

B2. Doelgericht werken

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

/ Subdomein B1 Onderzoekend leren

De kandidaat oriënteert zich door stage en onderzoek op de dagelijkse praktijk van het werkveld Educatie.

Het gaat hierbij om:

- kennismaken met de verschillende werkzaamheden, activiteiten en beroepen binnen een onderwijsorganisatie of educatieve leeromgeving;
- observeren van verschillende werksituaties;
- meewerken in verschillende werksituaties;
- uitproberen van activiteiten binnen enkele beroepsrollen;
- reflecteren op nieuwe ervaringen.

/ pilot 23/24 – 24/25

/ B. Praktijkoriëntatie

B1. Onderzoekend leren

B2. Doelgericht werken

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

/ Subdomein B2 Doelgericht werken

De kandidaat werkt doelgericht aan praktische en realistische opdrachten vanuit het educatieve werkveld.

Het gaat hierbij om:

- opdrachten, stages en activiteiten gekoppeld aan het werkveld Educatie;
- afstemming over voortgang en ervaringen met eigen docent/mentor en externe werkplekbegeleider/coach.

/ pilot 23/24 – 24/25

/ C. Loopbaan-oriëntatie

C1. Talentontwikkeling en reflectie

C2. Voorbereiden op het maken van keuzes

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

/ Subdomein C1 Talentontwikkeling en reflectie

De kandidaat oriënteert zich op het werkveld Educatie door praktijkervaringen op te doen en spiegelt de daar opgedane inzichten aan eigen interesses en kwaliteiten.

Het gaat hierbij om:

- onderzoeken van eigen motieven en ambities in relatie tot de ervaringen in het werkveld Educatie;
- zicht krijgen op eigen interesses, kwaliteiten en (onvermoede) talenten.

/ pilot 23/24 – 24/25

/ C. Loopbaan-oriëntatie

C1. Talentontwikkeling en reflectie

C2. Voorbereiden op het maken van keuzes

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

/ Subdomein C2 Voorbereiden op het maken van keuzes

De kandidaat oriënteert zich op thema's en onderwerpen die van belang zijn binnen het werkveld Educatie zodat hij een weloverwogen keuze kan maken voor een mogelijke vervolgopleiding en/of toekomstperspectief.

Het gaat hierbij om:

- onderzoek doen in de praktijk door meerdaagse stage en/of werkbezoek;
- verkennen en onderzoeken van inhoud van opleidingsprogramma's op het gebied van vervolgonderwijs.

/ pilot 23/24 – 24/25

/ D. Werkvelden

D1. Verkennen van de arbeidsmarkt binnen onderwijs en educatie

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

/ Subdomein D1 Verkennen van de arbeidsmarkt binnen onderwijs en educatie

De kandidaat oriënteert zich op en participeert in tenminste twee verschillende educatieve werkvelden.

Het gaat hierbij om (een keuze uit):

- funderend onderwijs;
- voorschoolse educatie;
- buitenschoolse opvang;
- natuureducatie, erfgoed- en museumeducatie;
- breedtesport;
- educatieve uitgeverijen.

/ pilot 23/24 – 24/25

/ E. Programma specifieke kennis en vaardigheden

E1. Kennismaken met onderwijs en educatie

- E2. Kennismaken met leerlingen
- E3. Lerarengedrag en verschillende rollen van de leraar (*voetnoot in CEP)
- E4. Van doel naar leeractiviteit
- E5. Een werkvorm ontwerpen en uitvoeren
- E6. Het unieke onderwijslandschap in Nederland

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

/ Subdomein E1 Kennismaken met onderwijs en educatie

De kandidaat oriënteert zich op de betekenis die onderwijs en educatie heeft voor het individu, de samenleving en zichzelf.

Het gaat hierbij om:

- verwoorden waarom onderwijs en educatie invloed heeft op kansen en ontwikkelingsmogelijkheden van mensen in de samenleving;
- verkennen van het brede terrein van onderwijs en educatie;
- beargumenteren op welke wijze onderwijs invloed heeft op het eigen leren en de persoonlijke ontwikkeling.

/ pilot 23/24 – 24/25

/ E. Programma specifieke kennis en vaardigheden

E1. Kennismaken met onderwijs en educatie

E2. Kennismaken met leerlingen

E3. Lerarengedrag en verschillende rollen van de leraar (* voetnoot in CEP)

E4. Van doel naar leeractiviteit

E5. Een werkvorm ontwerpen en uitvoeren

E6. Het unieke onderwijslandschap in Nederland

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

/ Subdomein E2 Kennismaken met leerlingen

De kandidaat herkent en benoemt verschillen in doelgroepen, leefwereld en belevingswereld van leerlingen.

Het gaat hierbij om:

- herkennen hoe onderwijs en educatie aansluit bij de ontwikkelingsfase van de leerling;
- benoemen van hoe groepsprocessen invloed kunnen hebben op het functioneren en welzijn van de leerling.

/ pilot 23/24 – 24/25

/ E. Programma specifieke kennis en vaardigheden

E1. Kennismaken met onderwijs en educatie

E2. Kennismaken met leerlingen

E3. Lerarengedrag en verschillende rollen van de leraar (* voetnoot in CEP)

E4. Van doel naar leeractiviteit

E5. Een werkvorm ontwerpen en uitvoeren

E6. Het unieke onderwijslandschap in Nederland

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

/ Subdomein E3 Lerarengedrag en verschillende rollen van de leraar

De kandidaat oriënteert zich in de praktijk op de verschillende rollen van de leraar¹ en beschrijft lerarengedrag.

Het gaat hierbij om:

- onderscheiden van verschillende rollen van de leraar;
- verband leggen tussen de rol van de leraar en doelen van de desbetreffende leeractiviteit;
- kennismaken met en uitproberen van enkele rollen en hierop feedback ontvangen van interne en externe begeleiders.

¹ Waar leraar staat kun je ook lezen: trainer, instructeur of educatief medewerker.

/ pilot 23/24 – 24/25

/ E. Programma specifieke kennis en vaardigheden

- E1. Kennismaken met onderwijs en educatie
- E2. Kennismaken met leerlingen
- E3. Lerarengedrag en verschillende rollen van de leraar (* voetnoot in CEP)

E4. Van doel naar leeractiviteit

- E5. Een werkvorm ontwerpen en uitvoeren
- E6. Het unieke onderwijslandschap in Nederland

/ Subdomein E4 Van doel naar leeractiviteit

De kandidaat herkent en benoemt het leerdoel en de opbouw van leeractiviteiten in een leeromgeving.

Het gaat hierbij om:

- observeren van leeractiviteiten;
- beschrijven van het leerdoel van de leeractiviteit;
- observeren van desbetreffende doelgroep;
- evalueren van de uitkomst van leeractiviteiten.

/ E. Programma specifieke kennis en vaardigheden

- E1. Kennismaken met onderwijs en educatie
- E2. Kennismaken met leerlingen
- E3. Lerarengedrag en verschillende rollen van de leraar (* voetnoot in CEP)

E4. Van doel naar leeractiviteit

E5. Een werkvorm ontwerpen en uitvoeren

- E6. Het unieke onderwijslandschap in Nederland

/ Subdomein E5 Een werkvorm ontwerpen en uitvoeren

De kandidaat herkent en benoemt verschillende didactische werkvormen en kan die gericht toepassen in een (deel van een) eigen vormgegeven les of leeractiviteit.

Het gaat hierbij om:

- mede zorgdragen voor een veilig en constructief leerklimaat;
- afstemmen van doel, doelgroep en werkvorm;
- ontwerpen en uitvoeren van een werkvorm;
- evalueren van de werkvorm.

/ E. Programma specifieke kennis en vaardigheden

- E1. Kennismaken met onderwijs en educatie
- E2. Kennismaken met leerlingen
- E3. Lerarengedrag en verschillende rollen van de leraar (* voetnoot in CEP)
- E4. Van doel naar leeractiviteit
- E5. Een werkvorm ontwerpen en uitvoeren

E6. Het unieke onderwijslandschap in Nederland

/ Praktijkroute
havo-Educatie

slo

/ Subdomein E6 Het unieke onderwijslandschap in Nederland

De kandidaat onderscheidt hoe de identiteit van educatieve instellingen doorwerkt in de manier waarop daar het onderwijs is vormgegeven.

Het gaat hierbij om:

- oriënteren op en verkennen van de variatie aan scholen met een levensbeschouwelijke en/of pedagogische identiteit;
- visie en uitgangspunten van educatieve instellingen en/of verenigingen.

/ pilot 23/24 – 24/25